

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 30 czerwca 2015 r.

Irena Lipowicz

VII.510.8.2014.AJK

Pan
Borys Budka
Minister Sprawiedliwości

Ministerstwo Sprawiedliwości
Al. Ujazdowskie 11
00-950 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają skargi wskazujące na deficyt prawa komorników do rzetelnego procesu sądowego w prowadzonych wobec nich postępowaniach dyscyplinarnych. W ocenie skarżących, fakt, iż sądem właściwym do rozpoznania odwołania wniesionego przez komornika jest sąd okręgowy nad którym zwierzchni nadzór administracyjny sprawuje jeden z wnioskodawców tego postępowania, czyli prezes sądu okręgowego, prowadzi do naruszenia prawa komornika do bezstronnego i rzetelnego postępowania odwoławczego.

Analizę zasygnalizowanego problemu trzeba poprzedzić krótkim omówieniem regulacji odnoszących się do postępowania dyscyplinarnego komorników, które zawarte zostały w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (t.j. Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376 ze zm.; dalej: u.k.s.i.e.).

Zgodnie z art. 74 ust. 1 u.k.s.i.e., wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego mogą złożyć Minister Sprawiedliwości, prezesi sądów, sędziowie-wizytatorzy, organy samorządu komorniczego oraz komornicy-wizytatorzy. Stosownie do treści art. 75 ust. 1 u.k.s.i.e., sprawy dyscyplinarne w pierwszej instancji rozpoznaje komisja dyscyplinarna, natomiast od orzeczeń komisji dyscyplinarnej stronom postępowania przysługuje odwołanie do sądu okręgowego właściwego według siedziby kancelarii obwinionego komornika (art. 75 ust. 2 u.k.s.i.e.). Do postępowania dyscyplinarnego w zakresie nieuregulowanym w u.k.s.i.e. stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego (art. 75 ust. 4 u.k.s.i.e.).

Z przepisów u.k.s.i.e. wynika, że osoba, która zwraca się z wnioskiem o ukaranie komornika pełni jednocześnie w postępowaniu dyscyplinarnym funkcję oskarżycielską, ponieważ w obecnym stanie prawnym brak jest instytucji rzecznika dyscyplinarnego dla komorników. W omawianym kontekście **może wystąpić sytuacja, w której jeden z wnioskodawców postępowania dyscyplinarnego (*de facto* oskarżyciel), czyli prezes sądu okręgowego występuje w podwójnej roli. Z jednej strony jest oskarżycielem komornika w postępowaniu dyscyplinarnym, z drugiej natomiast strony jest zwierzchnikiem (oraz sprawuje nadzór administracyjny) nad sędzią, który orzeka w postępowaniu odwoławczym tego komornika. Opisany kształt normatywny przepisów dotyczących postępowania dyscyplinarnego komorników, zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich, wydaje się być sprzeczny z konstytucyjnymi i międzynarodowymi standardami dotyczącymi prawa do rzetelnego procesu sądowego.**

Na to, że stosunek zwierzchnictwa administracyjnego nad sędzią rozpoznającym sprawę jest obiektywną okolicznością uniemożliwiającą jej bezstronne rozpoznanie wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 26 lutego 2003 r. o sygn. akt II KO 3/03. W powołanym orzeczeniu Sąd Najwyższy wyjaśnił, że: „okoliczność z art. 37 k.p.k. [przekazanie sprawy przez Sąd Najwyższy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości] zachodzi również wtedy, gdy sądowi miejscowo właściwemu przychodzi rozpoznać sprawę, w której, jako osoba pokrzywdzona, występuje Prezes tego sądu. Do obowiązków prezesa sądu należy m.in. administracyjny nadzór nad pracą sędziów, co sprawia, iż pozostają oni z nim w stosunku podległości służbowej. Jest zatem oczywiste, że rozpoznawanie sprawy, w której pokrzywdzonym jest prezes sądu przez podlegającego mu służbowo sędziego może wywoływać uzasadnione przekonanie o braku warunków do rozpoznania w sposób obiektywny”.

W omawianym kontekście na uwagę zasługuje również postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2013 r. o sygn. akt IV KO 39/13, w którym wprost wskazano, iż: „prezes sądu sprawuje wprawdzie jedynie administracyjny nadzór nad sędziami, a sferę orzeczniczą chroni zasada sędziowskiej niezawisłości, ale nawet taka <zależność> jest wystarczającym powodem, aby sędziowie administracyjnie podlegli prezesowi sądu nie rozpoznawali sporządzonych przez niego w postępowaniu karnym środków odwoławczych. Taki układ procesowy stwarzałby możliwość wyrażania w zewnętrznym odbiorze funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości racjonalnych opinii o tym, że to nie tylko względy merytoryczne mogły zadecydować o określonym rozstrzygnięciu sprawy”.

Pragnę zwrócić uprzejmie uwagę Pana Ministra, iż obecnie rozpatrywany jest poselski projekt zmian ustawy o komornikach sądowych i egzekucji. Jednym z postulatów tego projektu jest wprowadzenie do postępowania dyscyplinarnego komorników instytucji rzecznika

dyscyplinarnego. W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich, poza wskazaną propozycją zmierzająca do usprawnienia i przyspieszenia postępowań dyscyplinarnych komorników, konieczne jest również zadbanie o to, aby sądowi okręgowemu, wydającemu w nim orzeczenia w drugiej instancji (od których nie przysługuje kasacja), nie można było zarzucić braku bezstronności. Należy przy tym podkreślić, iż w ocenie Rzecznika, samo wprowadzenie instytucji rzecznika w postępowaniu dyscyplinarnym komorników, nie wyeliminuje możliwości podniesienia zarzutu o braku bezstronności sądu orzekającego w postępowaniu odwoławczym, w sytuacji, gdy jednym z wnioskodawców tego postępowania pozostanie prezes sądu, w okręgu którego znajduje się siedziba kancelarii obwinionego komornika.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1648), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o zajęcie stanowiska w przedmiotowej sprawie.

Z poważaniem,

Podpis na oryginale

Do wiadomości:

Pan

Rafał Fronczek

Prezes Krajowej Rady Komorniczej

ul. Szpitalna 4/10

00-031 Warszawa